UNIONIN TUOMIOISTUIMEN TUOMIO (kolmas jaosto)

21 päivänä joulukuuta 2011 *

Asiassa C-72/11,

jossa on kyse SEUT 267 artiklaan perustuvasta ennakkoratkaisupyynnöstä, jonka Oberlandesgericht Düsseldorf (Saksa) on esittänyt 11.2.2011 tekemällään päätöksellä, joka on saapunut unionin tuomioistuimeen 18.2.2011, saadakseen ennakkoratkaisun rikosasiassa, jossa vastaajina ovat

Mohsen Afrasiabi,

Behzad Sahabi ja

Heinz Ulrich Kessel,

UNIONIN TUOMIOISTUIN (kolmas jaosto),

toimien kokoonpanossa: jaoston puheenjohtaja K. Lenaerts (esittelevä tuomari) sekä tuomarit J. Malenovský, E. Juhász, G. Arestis ja T. von Danwitz,

* Oikeudenkäyntikieli: saksa.

julkisasiamies: Y. Bot,
kirjaaja: hallintovirkamies K. Malacek,

ottaen huomioon kirjallisessa käsittelyssä ja 5.10.2011 pidetyssä istunnossa esitetyn,

ottaen huomioon huomautukset, jotka sille ovat esittäneet

– Generalbundesanwalt beim Bundesgerichtshof, asiamiehinään R. Griesbaum, S. Morweiser ja S. Heine,

– Mohsen Afrasiabi, edustajanaan Rechtsanwalt K. Aminyan,

– Heinz Ulrich Kessel, edustajanaan Rechtsanwalt T. Elsner,

– Ranskan hallitus, asiamiehenään E. Ranaivoson,

– Italian hallitus, asiamiehenään G. Palmieri, avustajanaan avvocato dello Stato P. Gentili,

– Euroopan komissio, asiamiehinään F. Erlbacher, M. Konstantinidis ja T. Scharf,

kuultuaan julkisasiamiehen 16.11.2011 pidetyssä istunnossa esittämän ratkaisuehdotuksen,

on antanut seuraavan

tuomion

1 Ennakkoratkaisupyyntö koskee Iraniin kohdistuvista rajoittavista toimenpiteistä 19.4.2007 annetun neuvoston asetuksen (EY) N:o 423/2007 (EUVL L 103, s. 1) 7 artiklan 3 ja 4 kohdan tulkintaa.

2 Tämä pyyntö on esitetty rikosoikeudenkäynnissä, jossa vastaajina ovat Mohsen Afrasiabi, Behzad Sahabi ja Heinz Ulrich Kessel (jäljempänä yhdessä syytetyt), joiden epäillään rikkoneen asetuksen N:o 423/2007 näitä säännöksiä, kun he ovat osallistuneet Saksasta peräisin olevan keraamisen sintrausuunin toimittamiseen Iraniin ja asentamiseen siellä.

Asiaa koskevat oikeussäännöt

Kansainvälinen oikeus

3 Iranin islamilaisen tasavallan painostamiseksi lopettamaan ydinaseiden levittämistä edistävä ydinenergia-alan toiminta ja ydinasejärjestelmien kehittäminen Yhdistyneiden Kansakuntien turvallisuusneuvosto hyväksyi 23.12.2006 Yhdistyneiden

Kansakuntien peruskirjan VII luvun 41 artiklan perusteella päätöslauselman 1737 (2006), jossa määrätään eräistä Iraniin kohdistuvista rajoittavista toimenpiteistä.

4 Kyseisen päätöslauselman 2 ja 12 kohdan mukaan Yhdistyneiden Kansakuntien turvallisuusneuvosto

”2. *päättää* tässä yhteydessä, että Iranin on viipymättä keskeytettävä ydinaseiden leviämistä edistävä ydinenergia-alan toiminta – –

– –

12. *päättää*, että kaikkien valtioiden on jäädytettävä niiden alueella tämän päätöslauselman hyväksymishetkellä tai milloin tahansa myöhemmin sijaitsevat varat, muu rahoitusomaisuus ja taloudelliset resurssit, jotka ovat liitteessä tarkoitettujen henkilöiden tai yhteisöjen omistuksessa tai määräysvallassa, samoin kuin varat, muu rahoitusomaisuus ja taloudelliset resurssit, jotka kuuluvat muille henkilöille tai yhteisölle, joiden turvallisuusneuvosto tai [pakote]komitea katsoo osallistuvan Iranin ydinaseiden leviämistä edistäviin ydinenergia-alan toimiin tai ydinasejärjestelmien kehittämiseen tai olevan suorassa yhteydessä tällaiseen toimintaan tai antavan tukea tällaiselle toiminnalle, tai edellä tarkoitettujen henkilöiden tai yhteisöjen puolesta tai johdolla toimiville henkilöille tai yhteisöille tai edellä tarkoitettujen henkilöiden tai yhteisöjen omistuksessa tai määräysvallassa, mukaan lukien laittomin keinoin, oleville yhteisöille – –, ja *päättää lisäksi*, että kaikkien valtioiden on huolehdittava siitä, etteivät niiden kansalaiset tai niiden alueella oleskelevat henkilöt tai yhteisöt aseta varoja, rahoitusomaisuutta tai taloudellisia resursseja näiden henkilöiden tai yhteisöjen saataville tai salli näitä käytettävän niiden hyväksi”.

Unionin oikeus

Yhteinen kanta 2007/140/YUTP

5 Päätöslauselman 1737 (2006) täytäntöön panemiseksi Euroopan unionin neuvosto hyväksyi 27.2.2007 Irania koskevista rajoittavista toimenpiteistä yhteisen kannan 2007/140/YUTP (EUVL L 61, s. 49).

6 Yhteisen kannan johdanto-osan ensimmäisessä ja yhdeksännessä perustelukappaleessa todetaan seuraavaa:

”(1) Yhdistyneiden Kansakuntien turvallisuusneuvosto hyväksyi 23 päivänä joulukuuta 2006 päätöslauselman 1737 (2006) (jäljempänä ’päätöslauselma 1737 (2006)’), jossa Irania kehotetaan viipymättä keskeyttämään eräät ydinalan toimet, joihin liittyy joukkotuhoaseiden leviämisen vaara, ja jossa määrätään eräistä Irania koskevista rajoittavista toimenpiteistä.

– –

(9) Päätöslauselmassa 1737 (2006) määrätään myös sellaisten varojen, muun rahoitusomaisuuden ja taloudellisten resurssien jäädyttämisestä, jotka suoraan tai välillisesti kuuluvat sellaisille henkilöille tai yhteisöille, joiden turvallisuusneuvosto tai komitea katsoo osallistuvan ydinalan toimiin, joihin liittyy joukkotuhoaseiden leviämisen vaara, tai ydinasejärjestelmien kehittämiseen Iranissa, tai joilla on suora yhteys tällaiseen toimintaan tai jotka antavat tukea tällaiselle toiminnalle, samoin kuin sellaisten varojen, muun rahoitusomaisuuden ja taloudellisten resurssien jäädyttämisestä, jotka ovat suoraan tai välillisesti edellä tarkoitettujen henkilöiden tai yhteisöjen omistuksessa, hallussa tai määräysvallassa taikka kuuluvat suoraan tai välillisesti edellä tarkoitettujen henkilöiden puolesta tai johdolla toimiville henkilöille tai yhteisöille tai edellä tarkoitettujen henkilöiden tai yhteisöjen omistuksessa, hallinnassa tai määräysvallassa oleville yhteisöille taikka ovat suoraan tai välillisesti näiden henkilöiden tai yhteisöjen

omistuksessa, hallussa tai määräysvallassa, mukaan lukien laittomin keinoin. Päätöslauselmassa kielletään myös varojen, rahoitusomaisuuden ja taloudellisten resurssien asettaminen tällaisten henkilöiden tai yhteisöjen saataville tai hyödynnettäviksi."

7 Yhteisen kannan 5 artiklan 2 kohdassa säädetään seuraavasti:

"Varoja ja taloudellisia resursseja ei saa suoraan tai välillisesti asettaa 1 kohdassa tarkoitettujen henkilöiden tai yhteisöjen saataville tai niin, että ne hyötyisivät niistä."

Asetus N:o 423/2007

8 Yhteisen kannan 2007/140/YUTP pohjalta neuvosto on hyväksynyt asetuksen N:o 423/2007, joka on tullut voimaan 20.4.2007.

9 Kyseisen asetuksen johdanto-osan kolmannessa perustelukappaleessa todetaan seuraavaa:

"[Yhteisellä kannalla 2007/140/YUTP säädetyt rajoittavat] toimenpiteet kuuluvat Euroopan yhteisön perustamissopimuksen soveltamisalaan ja niiden täytäntöön panemiseksi yhteisön osalta tarvitaan sen vuoksi yhteisön lainsäädäntöä, jotta voitaisiin erityisesti varmistaa, että talouden toimijat soveltavat niitä yhtenäisesti kaikissa jäsenvaltioissa."

10 Kyseisen asetuksen 1 artiklan i alakohdassa säädetään erityisesti seuraavaa:

”Seuraavia määritelmiä käytetään ainoastaan tämän asetuksen soveltamistarkoituksessa:

– –

i) ’taloudellisilla resursseilla’ tarkoitetaan kaikenlaista aineellista tai aineetonta, irtainta tai kiinteää omaisuutta, joka ei ole varoja mutta jota voidaan käyttää varojen, tavaroiden tai palvelujen hankkimiseen.”

11 Asetuksen N:o 423/2007 7 artiklan 3 ja 4 momentissa säädetään seuraavaa:

”3. Mitään varoja tai taloudellisia resursseja ei saa suoraan tai välillisesti asettaa liitteissä IV ja V lueteltujen luonnollisten henkilöiden, oikeushenkilöiden, yhteisöjen tai elinten saataville tai hyödynnettäviksi.

4. Tietoinen ja tarkoituksellinen osallistuminen toimintaan, jonka suorana tai välillisenä tavoitteena tai seurauksena on 1, 2 ja 3 kohdassa tarkoitettujen toimenpiteiden kiertäminen, on kiellettyä.”

12 Saman asetuksen 12 artiklan 2 kohdan mukaan ”edellä olevan 5 artiklan 1 kohdan c alakohdassa ja 7 artiklan 3 kohdassa asetetut kiellot eivät johda minkäänlaiseen korvausvastuuseen luonnollisen henkilön, oikeushenkilön tai yhteisön osalta, jos nämä eivät tienneet tai niillä ei ollut perusteltua syytä epäillä, että niiden toimet rikkoisivat kyseisiä kieltoja”.

13 Asetuksen N:o 423/2007 liitteessä II, jonka otsikko on ”3 artiklassa tarkoitetut tuotteet ja teknologia”, mainitaan kohdassa II.A2.005 ”seuraavat kontrolloidun ympäristön lämpökäsittelyuunit: Uunit, joita voidaan käyttää yli 400 °C:n lämpötiloissa”.

14 Kyseisen asetuksen liitteen IV osassa A lueteltujen oikeushenkilöiden, yhteisöjen ja elinten joukossa 10 kohdassa mainitaan Shahid Hemmat Industrial Group (SHIG) ja seuraavat tiedot: ”Lisätietoja: a) AIO:n [Aerospace Industries Organization] alajärjestö; b) osallistuu Iranin ballististen ohjusten ohjelmaan.”

15 Asetuksen 16 artiklan 1 kohdassa säädetään seuraavaa:

”Jäsenvaltioiden on annettava tämän asetuksen rikkomiseen sovellettavia seuraamuksia koskevat säännöt ja toteutettava kaikki tarvittavat toimenpiteet sen varmistamiseksi, että ne pannaan täytäntöön. Seuraamusten on oltava tehokkaita, oikeasuhteisia ja varoittavia.”

16 Neuvosto hyväksyi 23.4.2007 yhteisen kannan 2007/140/YUTP muuttamisesta yhteisen kannan 2007/246/YUTP (EUVL L 106, s. 67). Neuvosto antoi 5.6.2007 asetuksen N:o 423/2007 muuttamisesta asetuksen (EY) N:o 618/2007 (EUVL L 143, s. 1). Asetuksella N:o 618/2007, joka tuli voimaan 6.6.2007, ei muutettu pääasian kannalta merkityksellisiä asetuksen N:o 423/2007 säännöksiä.

17 Neuvosto teki 26.7.2010 Iraniin kohdistuvista rajoittavista toimenpiteistä ja yhteisen kannan 2007/140/YUTP kumoamisesta päätöksen 2010/413/YUTP (EUVL L 195, s. 39). Neuvosto antoi Iraniin kohdistuvista rajoittavista toimenpiteistä ja

asetuksen (EY) N:o 423/2007 kumoamisesta 25.10.2010 asetuksen (EU) N:o 961/2010 (EUVL L 281, s. 1). Asetuksen N:o 961/2010, joka tuli voimaan 27.10.2010, 16 artiklan 3 ja 4 kohdassa säädetään vastaavista kielloista kuin asetuksen N:o 423/2007 7 artiklan 3 ja 4 kohdassa.

Kansallinen lainsäädäntö

18 Saksan ulkomaankauppalain (Außenwirtschaftsgesetz) 34 §:n mukaan asetuksen N:o 423/2007 kaltaisten unionin toimien rikkominen on rikosoikeudellisesti rangaistavaa.

Pääasian tosiseikat ja ennakkoratkaisukysymykset

19 Rikosoikeudenkäynti syytettyjä vastaan perustuu Generalbundesanwalt beim Bundesgerichtshofin (jäljempänä Generalbundesanwalt) 19.3. ja 27.7.2010 päivättyihin syytekirjelmiin, joihin sisältyvät seuraavat tosiasiaväitteet.

20 Iranin islamilainen tasavalta on ainakin 1990-luvun lopulta asti pyrkinyt kehittämään pitkän kantaman ohjuksia, joita voitaisiin käyttää joukkotuhoaseiden maaliinsaattamisjärjestelminä. Tällaisten ohjusten rakentaminen edellyttää tyhjiösintrausuunin käyttöä, koska sen avulla voidaan tehdä tulenkestävä pinnoitus ohjusten ohjausosiin

ja kärkeen. Toimivalta Iranin teknisen ohjusohjelman kehittämiseen on AIO:lla ja sen alajärjestöillä, muun muassa SHIG:llä, joka vastaa hankinnoista.

21 Afrasiabi sai viimeistään keväällä 2004 Iranissa salaisen ohjustuotannon tutkimuslaitoksen johtajalta toimeksiannon hankkia SHIG:lle keraaminen sintrausuuni. Afrasiabi toimi Emen Survey Engineering Co. Teheran -nimisen osakeyhtiön (jäljempänä Emen Survey) johtajana ja teki hankintoja kyseisen yhtiön lukuun sekä SHIG:n ja Iranin ohjusteollisuuden hyväksi. Hankkiakseen tyhjiösintrausuunin hän otti Saksassa tarkemmin määrittelemättömänä aikana yhteyttä Sahabiin, jonka hän tunsi vuosien takaa, sillä Sahabilla oli insinöörinä tarpeellinen tekninen osaaminen ”keraamisista prosesseista”.

22 Sahabi, jolla oli ollut vuosien ajan liikesuhde saksalaisen FCT Systeme GmbH -nimisen valmistajayrityksen (jäljempänä FCT) johtajan Kesselin kanssa, saattoi Afrasiabin yhteyteen Kesselin kanssa. Syytetyt sopivat viimeistään keväällä 2004, että FCT toimittaa Emen Surveylle tyhjiösintrausuunin tarvikkeineen. Sahabi sai tehtäväkseen koordinoida hanketta Saksassa ja toimia Kesselin ja Afrasiabin välisenä kontaktina. Hän antoi lisäksi Kesselille ja Afrasiabille toimitussopimuksen luonnokseen ja maksutavan yksityiskohtiin liittyviä neuvoja.

23 Kessel haki 20.7.2006 Saksan liittotasavallan taloudesta ja viennin valvonnasta vastaavalta viranomaiselta (Bundesamt für Wirtschaft und Ausfuhrkontrolle, jäljempänä BAFA) vientilupaa uunin toimittamiseen Emen Surveylle. Viimeistään tuolloin hän tiesi, että Emen Survey aikoi kyseisen uunin avulla sintrata ohjusten rakenneosia, jotka oli tarkoitettu Iranin ohjusohjelmaan kuuluvalle loppukäyttäjälle. Kessel pimitti nämä tiedot BAFAlta, joka tietämättä kyseisistä tiedoista lähetti 16.1.2007 FCT:lle päätöksen, jonka mukaan uunin vientiin ei tarvita lupaa (ns. ”nollapäätös”).

24 Kun asetus N:o 423/2007 tuli voimaan, ja erityisesti, kun AIO ja SHIG sisällytettiin kyseisen asetuksen liitteissä IV ja V mainittujen yhteisöjen luetteloon ja sintrausuuni asetuksen liitteeseen II, BAFAn nollapäätös ei ollut enää voimassa, mistä Kessel on saanut tiedon. Kessel ja Afrasiabi ovat saaneet tiedon siitä, että Emen Surveyn eli valmistettavien tuotteiden loppukäyttäjän taustalla vaikutti todellisuudessa asevarusteluorganisaatio, jolle oli kielletty asetuksella N:o 423/2007 toimittamasta ohjuksiin soveltuvaa materiaalia.

25 FCT on toimittanut uunin Emen Surveylle 20.7.2007. Maaliskuussa vuonna 2008 Kessel on Afrasiabin kanssa tehdyn sopimuksen mukaisesti lähettänyt Teheraniin kaksi teknikkoa, jotka ovat asentaneet uunin mutta eivät sen käyttöönottoa varten tarvittavaa ohjelmistoa.

26 BAFA on 13.3.2008 ilmoittanut FCT:lle, että Emen Surveyn epäillään tekevän hankintoja Iranin teknisen ohjusohjelman hyväksi. Kessel on näin ollen luopunut saattamasta Emen Surveyn uunia toimintakuntoiseksi. Tämän seurauksena Afrasiabin SHIG:n hyväksi suunnitteleman tuotannon käynnistäminen on lopullisesti epäonnistunut.

27 Ennakkoratkaisua pyytänyt tuomioistuin, jonka on päätettävä rikosoikeudellisen menettelyn aloittamisesta pääasiassa, on epävarma siitä, miten asetuksen N:o 423/2007 7 artiklan 3 ja 4 kohtaa pitäisi tulkita.

28 Ensinnäkin ennakkoratkaisua pyytänyt tuomioistuin pohtii, voidaanko katsoa, että taloudellinen resurssi on asetettu asetuksen N:o 423/2007 7 artiklan 3 kohdan mukaisesti kyseisessä kohdassa tarkoitetun tahon saataville, kun kyseinen resurssi on edelleen sellaisen kolmannen osapuolen hallussa, jonka tarkoituksena on valmistaa sen avulla tuotteita, jotka luovutetaan kyseiselle taholle vasta niiden valmistumisen jälkeen.

29 Toiseksi ennakkoratkaisua pyytänyt tuomioistuin pohtii, tarkoitetaanko asetuksen N:o 423/2007 7 artiklan 4 kohdassa kielletyllä kiertämisellä ainoastaan sellaista menettelyä, jolla ei rikota saataville asettamista koskevaa kieltoa ja johon ryhdytään vain siksi, että kyseisen säännön vastaiset toimet vaikuttaisivat muodollisesti lainmukaisilta, vai tarkoitetaanko kiertämisellä päinvastoin kaikenlaista toimintaa, jonka tavoitteena tai seurauksena on kielletty saataville asettaminen.

30 Ensimmäisen tulkinnan mukaan asetuksen N:o 423/2007 7 artiklan 3 kohdan rikkomisen edellytykset ja kyseisen asetuksen 7 artiklan 4 kohdan rikkomisen edellytykset sulkisivat toisensa pois. Toinen tulkinta puolestaan voisi ennakkoratkaisua pyytäneen tuomioistuimen mukaan yhtäältä herättää epäilyjä siitä, miten kyseinen tulkinta sopii yhteen täsmällisyyttä, ennakoitavuutta ja oikeusvarmuutta koskevien unionin periaatteiden kanssa, ja toisaalta olla säännöksen sanamuodon vastainen.

31 Kolmanneksi ennakkoratkaisua pyytänyt tuomioistuin on epävarma siitä, minkälainen on se subjektiivinen edellytys, johon viitataan asetuksen N:o 423/2007 7 artiklan 4 kohdassa käytetyillä termeillä ”tietoisesti” ja ”tarkoituksellisesti”. Ennakkoratkaisua pyytänyt tuomioistuin korostaa yhtäältä, että Saksan rikosoikeudessa tahallisuuteen (Vorsatz) kuuluu väistämättä myös tietoisuus, mistä syystä termillä ”tietoisesti” (wissentlich) ei ole itsenäistä merkitystä suhteessa termiin ”tarkoituksellisesti” (vorsätzlich). Siten kiertämisen pitäisi olla rangaistavaa, jos se on tehty tietoisesti tai tarkoituksellisesti.

32 Toisaalta ennakkoratkaisua pyytänyt tuomioistuin pohtii, tarkoittaako termi ”tarkoituksellisesti” samaa kuin ”tahallisesti” (absichtlich), jolloin kiertämisellä tarkoitettaisiin ainoastaan sellaista menettelyä, johon sen tekijä ryhtyy varmana siitä, että toiminnan tavoitteena tai seurauksena on asetuksen N:o 423/2007 7 artiklan 3 kohdassa tarkoitettujen kieltojen kiertäminen, vai käsittääkö termi laajemmin kaikenlaisen toiminnan, kun tekijä pitää mahdollisena sitä, että toiminnan tavoitteena tai lopputuloksena on saataville asettamista koskevan kiellon kiertäminen, ja hyväksyy tämän mahdollisuuden. Sekä asetuksen N:o 423/2007 7 artiklan 4 kohdan englanninkielinen

versio että asetuksen N:o 961/2010 16 artiklan 4 kohdan saksankielinen versio vaikuttavat tukevan kyseisen termin ensimmäistä tulkintaa siltä osin kuin niissä käytetään termejä ”intentionally” ja ”absichtlich”, jotka voidaan molemmat kääntää ”intentionnellement” (tahallisesti).

33 Tässä tilanteessa Oberlandsgericht Düsseldorf päätti lykätä asian käsittelyä ja esittää unionin tuomioistuimelle seuraavat ennakkoratkaisukysymykset:

”1) Edellyttääkö asetuksen –– N:o 423/2007 7 artiklan 3 kohdassa tarkoitettu saataville asettaminen, että luettelossa mainittu henkilö/yhteisö voi käyttää taloudellista resurssia heti varojen tai palvelujen hankkimiseen? Vai onko asetuksen –– N:o 423/2007 7 artiklan 3 kohtaa tulkittava siten, että välillistä saataville asettamista koskeva kielto koskee myös toimintakykyisen mutta ei käyttövalmiin taloudellisen resurssin (tässä tyhjiöuunin) toimitusta ja asennusta Iranissa olevalle kolmannelle osapuolelle, joka aikoo tämän resurssin avulla valmistaa myöhemmin tuotteita asetuksen liitteessä IV tai V luetellulle oikeushenkilölle, yhteisölle tai elimelle?

2) Onko asetuksen –– N:o 423/2007 7 artiklan 4 kohtaa tulkittava siten, että kiertäminen voi olla kyseessä ainoastaan silloin, kun tekijä mukauttaa toimintansa muodollisesti – mutta vain hämäämistarkoituksessa – asetuksen –– N:o 423/2007 7 artiklan 1–3 kohdassa säädettyihin kieltoihin siten, ettei toiminta kuulu enää kieltosäännösten soveltamisalaan, vaikka niitä tulkittaisiin mahdollisimman laajasti? Sulkevatko kiertämiskiellon ja saataville asettamista koskevan kiellon edellytykset näin ollen toisensa pois? Jos tähän kysymykseen vastataan myöntävästi, voiko toiminta, joka ei (vielä) kuulu (välillistä) saataville asettamista koskevan kiellon piiriin, kuitenkin olla asetuksen –– N:o 423/2007 7 artiklan 4 kohdassa tarkoitettua kiertämistä?

Vai onko asetuksen – – N:o 423/2007 7 artiklan 4 kohta kaatolauseke, jota voidaan soveltaa kaikkeen toimintaan, jonka lopullisena tarkoituksena on taloudellisen resurssin asettaminen luettelossa mainitun henkilön tai yhteisön saataville?

3) Edellyttääkö asetuksen – – N:o 423/2007 7 artiklan 4 kohtaan sisältyvän subjektiivisen tunnusmerkistön 'tietoinen ja tarkoituksellinen' täyttyminen ensinnäkin tosiasiallista tietoisuutta toiminnasta, jonka tavoitteena tai seurauksena on saataville asettamista koskevan kiellon kiertäminen, ja lisäksi vielä laajempaa tahtoa, ainakin sitä, että tekijä hyväksyy kiellon kiertämisen? Vai onko tekijän tosiasiallisesti kierrettävä kieltoa eli toimittava tahallisesti?

Jos tietoista kiertämistä ei edellytetä, riittääkö, että tekijä pitää kiellon kiertämistä ainoastaan mahdollisena ja hyväksyy sen?"

Ennakkoratkaisukysymysten tarkastelu

Alustavat huomautukset

34 Aluksi on tarkennettava, että asetuksen N:o 423/2007 7 artiklan 3 ja 4 kohtaan, joita käsiteltävä ennakkoratkaisupyyntö koskee, sisältyy kaksi erillistä kieltoa. Artiklan 3 kohdassa kielletään asettamasta varoja tai taloudellisia resursseja suoraan tai välillisesti liitteissä IV ja V lueteltujen luonnollisten henkilöiden, oikeushenkilöiden,

yhteisöjen tai elinten saataville tai hyödynnettäviksi. Artiklan 4 kohdassa kielletään tietoinen ja tarkoituksellinen osallistuminen toimintaan, jonka suorana tai välillisenä tavoitteena tai seurauksena on muun muassa 3 kohdassa tarkoitetun kiellon kiertäminen.

35 Näillä molemmilla kielloilla on oma ulottuvuutensa siten, että kumman tahansa rikkominen riittää sellaisenaan itsenäiseksi perusteeksi määrätä asetuksen N:o 423/2007 16 artiklan 1 kohdan mukaisesti seuraamuksia, myös rikosoikeudellisia, jotka perustuvat sovellettavaan kansalliseen lakiin.

36 Asetuksen N:o 423/2007 12 artiklan 2 kohdan, josta käy ilmi asetuksen 7 artiklan 3 kohdassa tarkoitetun kiellon rikkomisesta seuraavan mahdollisesti rikosoikeudellisen vastuun subjektiivinen edellytys, perusteella on selvää, että unionin lainsäätäjä on tarkoittanut 7 artiklan 3 kohdassa tarkoitetun kiellon rikkomisen olevan itsenäinen suhteessa asetuksen 7 artiklan 4 kohdassa tarkoitetun kiellon rikkomiseen.

Ensimmäinen ennakkoratkaisukysymys

37 Ensimmäisessä ennakkoratkaisukysymyksessään kansallinen tuomioistuin tiedustelee lähinnä, edellyttääkö asetuksen N:o 423/2007 7 artiklan 3 kohdassa tarkoitettu saataville asettamisen käsite, että asetuksen liitteessä IV tai V lueteltu henkilö, yhteisö tai elin voi heti käyttää kyseessä olevaa taloudellista resurssia, joka pääasiassa on tyhjiösintrausuuni, varojen tai palvelujen hankkimiseen, vai kattaako käsite sitä vastoin myös toimintakykyisen mutta ei käyttövalmiin taloudellisen resurssin toimittamisen

Iraniin ja asentamisen siellä kolmannelle osapuolelle, joka aikoo myöhemmin valmistaa sen avulla tuotteita tällaisen henkilön, yhteisön tai elimen hyväksi.

38 Aluksi on todettava, että sellainen sintrausuuni, josta pääasiassa on kyse, on omaisuutta asetuksen N:o 423/2007 1 artiklan i alakohdassa erittäin laajasti määritellyssä taloudellisen resurssin käsitteessä tarkoitetulla tavalla.

39 Tämän alustavan tarkennuksen jälkeen on korostettava, että asetuksen N:o 423/2007 7 artiklan 3 kohdassa mainittu kielto on muotoiltu sanamuodoltaan poikkeuksellisen laajaksi, mistä termien ”suoraan tai välillisesti” käyttäminen on osoituksena (ks. analogisesti asia C-117/06, Möllendorf ja Möllendorf-Niehuus, tuomio 11.10.2007, Kok., s. I-8361, 50 kohta ja asia C-550/09, E ja F, tuomio 29.6.2010, Kok., s. I-6213, 66 kohta).

40 Samoin kyseisessä säännöksessä käytetyllä ilmauksella ”asettaa – – saataville” on laaja merkitys, koska ilmauksella ei viitata mihinkään tiettyyn oikeudelliseen luokitteluun vaan siihen sisältyvät kaikenlaiset toimet, jotka ovat tarpeellisia, jotta henkilö saa määräysvallan kyseessä olevaan omaisuuteen (ks. analogisesti em. asia Möllendorf ja Möllendorf-Niehuus, tuomion 51 kohta ja em. asia E ja F, tuomion 67 kohta).

41 Kuten Generalbundesanwalt, Ranskan ja Italian hallitukset ja Euroopan komissio väittävät, tässä tilanteessa on siten katsottava, että toimet, joihin sisältyy pääasiassa kyseessä olevan kaltaisen omaisuuden toimittaminen jäsenvaltiosta jollekin henkilölle Iraniin ja asentaminen siellä ja siihen liittyvät toimet, erityisesti kyseisen omaisuuden toimituksen tai asennuksen valmistelu ja seuranta tai asianomaisten välisen yhteydenpidon järjestäminen, voivat kuulua asetuksen N:o 423/2007 7 artiklan 3 kohdassa tarkoitetun saataville asettamisen käsitteen soveltamisalaan.

42 Ennakkoratkaisua pyytänyt tuomioistuin mainitsee kysymyksessään tilanteen, jossa sintrausuunin kaltainen taloudellinen resurssi on toimitettu Iraniin ja asennettu siellä toimintakykyisenä mutta ei käyttövalmiina.

43 Tässä yhteydessä on korostettava, että asetuksella N:o 423/2007 on sen johdanto-osan kolmannen perustelukappaleen mukaan pantu täytäntöön yhteinen kanta 2007/140/YUTP, joka puolestaan on hyväksytty päätöslauselman 1737 (2006) tavoitteiden toteuttamiseksi Euroopan unionissa ja jolla on siten tarkoitus panna täytäntöön kyseinen päätöslauselma (ks. analogisesti em. asia Möllendorf ja Möllendorf-Niehuus, tuomion 54 kohta ja em. asia E ja F, tuomion 72 kohta). Näin ollen asetuksen tulkinnassa on otettava huomioon kyseisen päätöslauselman sanamuoto ja tarkoitus.

44 Sekä päätöslauselman 1737 (2006) sanamuodosta, erityisesti sen 2 ja 12 kohdasta, että yhteisen kannan 2007/140/YUTP sanamuodosta, erityisesti sen johdanto-osan ensimmäisestä ja yhdeksännestä perustelukappaleesta, käy täysin selvästi ilmi, että Iranin islamilaiseen tasavaltaan kohdistettavilla rajoittavilla toimenpiteillä on ennalta ehkäisevä tavoite, koska niillä on tarkoitus estää ydinaseiden levittäminen Iranissa. Kansainvälisen ja unionin sääntelyn, jonka osa asetuksen N:o 423/2007 7 artiklan 3 kohta on, systematiikan ja tarkoituksen mukaan tällaisen vaaran olemassaolo pitää arvioida sillä hetkellä, kun kyseessä olevat toimet tehdään.

45 Kun otetaan huomioon Iraniin kohdistettujen rajoittavien toimenpiteiden ennalta ehkäisevä luonne, taloudellisen resurssin käsite on määritelty asetuksen N:o 423/2007 soveltamistarkoituksessa kyseisen asetuksen 1 artiklan i alakohdassa siten, että sillä tarkoitetaan kaikenlaista omaisuutta, joka ei ole varoja mutta jota ”voidaan käyttää” esimerkiksi sellaisten tavaroiden hankkimiseen, jotka voivat edistää ydinaseiden levittämistä Iranissa.

46 On selvää, että olennainen kriteeri tämän käsitteen soveltamiselle erityisesti asetuksen N:o 423/2007 7 artiklan 3 kohdassa mainitun kiellon yhteydessä on se, että kyseessä olevaa omaisuutta on mahdollista käyttää sellaisten varojen, tavaroiden tai palveluiden hankkimiseen, jotka voivat edistää ydinaseiden levittämistä Iranissa, minkä estämiseen päätöslauselmalla 1737 (2006), yhteisellä kannalla 2007/140/YUTP ja asetuksella N:o 423/2007 pyritään.

47 Kun otetaan huomioon, että asetuksen N:o 423/2007 1 artiklan i alakohdassa tarkoitetusta omaisuudesta aiheutuu pääasian kaltaisessa tilanteessa sellaisenaan vaara siitä, että sitä käytetäänkin muuhun tarkoitukseen eli ydinaseiden levittämisen edistämiseen Iranissa (ks. analogisesti asia C-340/08, M ym., tuomio 29.4.2010, Kok., s. I-3913, 57 kohta sekä em. asia E ja F, tuomion 77 kohta), 7 artiklan 3 kohdan soveltamiseksi ei siis ole välttämätöntä, että kyseinen omaisuus on heti käyttövalmis kyseessä olevan toimen tekemisen jälkeen.

48 Pääasiassa kyseessä olevan kaltaiseen sintrausuuniin liittyvä taloudellinen resurssi perustuu siten erityisesti asetuksen N:o 423/2007 7 artiklan 3 kohdan soveltamistilanteessa uunin tarjoamiin käyttömahdollisuuksiin, nimittäin mahdollisuuteen valmistaa ydinohjusten rakenneosia ja näin ollen edistää ydinaseiden levittämistä Iranissa, riippumatta siitä, onko uuni heti käyttövalmis sen toimittamisen ja asentamisen jälkeen.

49 Näin ollen se, että uuni ei ollut Iranissa asentamisensa jälkeen vielä käyttövalmis, ei sellaisenaan sulje pois mahdollisuutta, että kyse olisi taloudellisen resurssin saataville asettamisesta asetuksen N:o 423/2007 1 artiklan i alakohdassa ja 7 artiklan 3 kohdassa tarkoitetulla tavalla.

50 Kuten käy nimenomaisesti ilmi ennakkoratkaisua pyytäneen tuomioistuimen ensimmäisen kysymyksen toisesta osasta, kyseinen tuomioistuin viittaa erityisesti asetuksen N:o 423/2007 7 artiklan 3 kohdassa mainittuun taloudellisen resurssin välillisen saataville asettamisen käsitteeseen. Ennakkoratkaisupyyntöpäätöksen mukaan tämä

tarkennus selittyy sillä, että kyseinen sintrausuuni on toimitettu ja asennettu Emen Surveylle, jota Afrasiabi johti tosiseikkojen tapahtumisen aikaan. Vaikka Afrasiabin nimeä ei mainitakaan kyseisen asetuksen liitteessä IV tai V, Generalbundesanwaltin syytekirjelmistä käy kuitenkin ilmi, että hän on toiminut SHIG:n, joka on asetuksen liitteessä IV olevan A osan 10 kohdassa mainittu yhteisö, hyväksi ja suunnitellut valmistavansa uunin avulla myöhemmin ydinohjusten rakenneosia SHIG:lle.

51 Tässä yhteydessä on todettava, että yhteisen kannan 2007/140/YUTP, joka on pantu täytäntöön asetuksella N:o 423/2007, johdanto-osan yhdeksännessä perustelukappaleessa luetteloidaan päätöslauselman 1737 (2006) 12 kohdan tavoin sellaisia tekijöitä, jotka oikeuttavat muiden henkilöiden tai yhteisöjen kirjaamisen luetteloon niiden henkilöiden ja yhteisöjen lisäksi, joiden Yhdistyneiden Kansakuntien turvallisuusneuvosto tai pakotekomitea katsoo osallistuvan ydinaseiden levittämistä edistävään toimintaan Iranissa tai joilla on suora yhteys tällaiseen toimintaan tai jotka antavat tukea tällaiselle toiminnalle. Näiden tekijöiden joukossa mainitaan se, että kyseinen henkilö tai yhteisö on toiminut Yhdistyneiden Kansakuntien turvallisuusneuvoston tai pakotekomitean nimeämän henkilön tai yhteisön puolesta, määräysvallassa tai johdolla.

52 Nämä samat tekijät soveltuvat myös sen arvioimiseen, onko taloudellisen resurssin toimittaminen sellaiselle henkilölle tai yhteisölle, jota ei ole mainittu asetuksen N:o 423/2007 liitteessä IV tai V, asetuksen 7 artiklan 3 kohdassa tarkoitettua välillistä asettamista asetuksen liitteissä mainitun henkilön tai yhteisön saataville, kun kyse on 7 artiklan 3 kohdassa tarkoitetun kiellon sekä kansallisen lainsäädännön mukaan tämän kiellon rikkomisesta seuraavien sanktioiden soveltamisesta.

53 Mikäli pääasiassa Afrasiabi on näin ollen toiminut SHIG:n puolesta, määräysvallassa tai johdolla ja tarkoituksenaan käyttää kyseessä olevaa omaisuutta SHIG:n hyväksi, mikä ennakkoratkaisua pyytäneen tuomioistuimen on varmistettava, kyseinen tuomioistuin voi pätevästi päätellä, että kyse on asetuksen N:o 423/2007 7 artiklan 3 kohdan tarkoittamalla tavalla taloudellisen resurssin välillisestä saataville asettamisesta.

54 Vielä on tarkennettava yhtäältä, että sekä asetuksen N:o 423/2007 tavoitteen saavuttamiseksi että kyseisen asetuksen tehokkaan vaikutuksen varmistamiseksi ydinaseiden levittämisen estämiseen tähtäävässä toiminnassa asetuksen 7 artiklan 3 kohdassa mainitun kiellon on katettava kaikki henkilöt, jotka ovat sekaantuneet tällä säännöksellä kiellettyihin toimiin.

55 Toisaalta on korostettava, että asetuksen N:o 423/2007 12 artiklan 2 kohdan mukaan minkäänlaista vastuuta, rikosoikeudellinen vastuu mukaan lukien, ei synny henkilöille, jotka eivät tienneet tai joilla ei ollut perusteltua syytä epäillä, että he toimillaan rikkoisivat asetuksen 7 artiklan 3 kohdassa tarkoitettua saataville asettamisen kieltoa.

56 Ennakkoratkaisua pyytäneen tuomioistuimen on näin ollen arvioitava kunkin syytetyn osalta, tiesivätkö he pääasiassa kyseessä olevien toimien tekohetkellä kyseisten toimien olevan tällaisen kiellon vastaisia tai oliko heillä vähintään perusteltu syy epäillä niiden olevan kiellon vastaisia.

57 Edellä esitetyn perusteella ensimmäiseen kysymykseen on vastattava, että asetuksen N:o 423/2007 7 artiklan 3 kohtaa on tulkittava siten, että asetuksen 1 artiklan i alakohdassa tarkoitetun taloudellisen resurssin välillistä saataville asettamista koskeva kielto kattaa toimet, jotka liittyvät toimintakykyisen mutta ei vielä käyttövalmiin sintrausuunin toimittamiseen Iraniin ja asentamiseen siellä sellaiselle kolmannelle osapuolelle, joka toimii asetuksen liitteessä IV tai V luetellun henkilön, yhteisön tai elimen puolesta, määräysvallassa tai johdolla ja jonka tarkoitus on käyttää kyseistä uunia ydinaseiden levittämistä Iranissa edistävien tavaroiden valmistamiseen tällaisen henkilön, yhteisön tai elimen hyväksi.

Toinen ja kolmas ennakkoratkaisukysymys

58 Ennakkoratkaisua pyytäneen tuomioistuimen toisessa ja kolmannessa kysymyksessä, joita on tarkasteltava yhdessä, on kyse asetuksen N:o 423/2007 7 artiklan 4 kohdan tulkinnasta. Erityisesti ennakkoratkaisua pyytänyt tuomioistuin haluaa selvittää yhtäältä, sulkevatko asetuksen 7 artiklan 3 kohdan rikkomisen ja 7 artiklan 4 kohdan rikkomisen edellytykset toisensa pois siten, että tietty toimi voi kuulua 7 artiklan 4 kohdassa tarkoitetun kiertämiskiellon piiriin vain sikäli kuin se ei muodollisen ilmiasunsa takia kuulu 7 artiklan 3 kohdassa mainitun kiellon piiriin, vai kattaako kiertämiskielto sitä vastoin kaiken toiminnan, jonka lopullisena tarkoituksena on taloudellisen resurssin asettaminen asetuksessa tarkoitetun henkilön, yhteisön tai elimen saataville.

59 Toisaalta ennakkoratkaisua pyytänyt tuomioistuin pyytää tarkennusta asetuksen N:o 423/2007 7 artiklan 4 kohdassa käytettyihin termeihin ”tietoinen” ja ”tarkoituksellinen”.

60 Tässä yhteydessä on todettava ensinnäkin, että kun unionin lainsäätäjä mainitsee asetuksen N:o 423/2007 7 artiklan 4 kohdassa toiminnan, jonka suorana tai välillisenä tavoitteena tai seurauksena on muun muassa 7 artiklan 3 kohdassa tarkoitetun kiellon kiertäminen, lainsäätäjä viittaa toimintaan, jonka tarkoituksena tai tuloksena on välttää kyseisen kiellon soveltaminen toiminnan harjoittajaan (ks. analogisesti asia 33/74, Binsbergen v. Bedrijtsvereniging Metaalnijverheid, tuomio 3.12.1974, Kok., s. 1299, Kok. Ep. II, s. 385, 13 kohta; asia 229/83, Leclerc v. Au blé vert, tuomio 10.1.1985, Kok., s. 1, Kok. Ep. VIII, s. 1, 27 kohta ja asia C-23/93, TV10, tuomio 5.10.1994, Kok., s. I-4795, Kok. Ep. XVI, s. I-161, 21 kohta). Tällaisesta toiminnasta eroaa sellainen toiminta, jolla rikotaan nimenomaisesti kyseisessä 3 kohdassa tarkoitettua saataville asettamista koskevaa kieltoa.

61 Vain tällaisella tulkinnalla, jonka mukaan asetuksen N:o 423/2007 7 artiklan 4 kohdassa tarkoitetaan toimintaa, jota ei voida pitää tämän asetuksen 7 artiklan 3 kohdassa tarkoitettuna saataville asettamisena, taataan 7 artiklan 4 kohdan tehokas vaikutus sekä itsenäinen ulottuvuus suhteessa 7 artiklan 3 kohtaan, kun on kyse toiminnasta, joka tähtää ydinaseiden levittämisen estämiseen Iranissa.

62 Kuten Generalbundesanwalt, Ranskan ja Italian hallitukset sekä komissio pääasiallisesti väittävät, on katsottava, että asetuksen N:o 423/2007 7 artiklan 4 kohdassa mainittu kielto kattaa sellaisen toiminnan, joka on muodolliselta ilmiasultaan sellainen, että sillä ei rikota asetuksen 7 artiklan 3 kohtaa (ks. analogisesti asia C-110/99, Emsland-Stärke, tuomio 14.12.2000, Kok., s. I-11569, 52 kohta ja asia C-255/02, Halifax ym., tuomio 21.2.2006, Kok., s. I-1609, 74 ja 75 kohta), mutta jonka suorana tai välillisenä tarkoituksena tai tuloksena objektiivisten seikkojen perusteella arvioituna kuitenkin on 7 artiklan 3 kohdassa tarkoitetun kiellon rikkominen, joko sellaisenaan tai siksi, että kyseinen toiminta mahdollisesti liittyy muuhun toimintaan.

63 Toiseksi asetuksen N:o 423/2007 7 artiklan 4 kohdassa tarkoitetusta osallistumista koskevasta subjektiivisesta edellytyksestä on korostettava ensinnäkin Italian hallituksen ja komission tavoin, että vakiintuneen oikeuskäytännön mukaan erityisesti unionin oikeuden yhdenmukainen soveltaminen edellyttää, että unionin oikeuden sellaisen säännöksen sanamuotoa, joka ei sisällä nimenomaista viittausta jäsenvaltion oikeuteen sen sisällön ja ulottuvuuden määrittämiseksi, on tavallisesti tulkittava koko Euroopan unionissa itsenäisesti ja yhdenmukaisesti (ks. asia C-34/10, Brüstle, tuomio 18.10.2011, Kok., s. I-9821, 25 kohta oikeuskäytäntöviittauksineen).

64 Kuten Italian hallitus ja komissio toteavat, rinnastuskonjunktion ”ja” käyttö kyseisessä säännöksessä osoittaa toiseksi selvästi, että ne edellytykset, joihin termeillä ”tietoinen” ja ”tarkoituksellinen” viitataan, ovat luonteeltaan kumulatiivisia.

65 Kolmanneksi on niin, että kun otetaan huomioon ennakkoratkaisupyynnön esittäneen tuomioistuimen korostamat eroavaisuudet asetuksen N:o 423/2007 7 artiklan 4 kohdan eri kieliversioissa, joista osassa käytetään julkisasiamiehen ratkaisuehdotuksen 80 kohdan mukaisesti termiä ”tahallisesti” (ranskaksi intentionnellement tai délibérement, saksaksi willentlich tai absichtlich) termin ”tarkoituksellisesti” sijasta, on todettava, että yhdenmukaisen tulkinnan takaamiseksi kyseistä säännöstä on tulkittava sen säädöksen systematiikan ja tarkoituksen mukaan, jonka osa säännös on (ks. em. asia M ym., tuomion 44 ja 49 kohta).

66 Asetuksen N:o 423/2007 7 artiklan 4 kohdan soveltamistarkoituksessa termit ”tietoinen” ja ”tarkoituksellinen” edellyttävät yhtäältä tietoisuutta ja toisaalta tahtoa.

67 Nämä molemmat kumulatiiviset edellytykset, jotka koskevat tietoisuutta ja tahtoa, täyttyvät, kun asetuksen N:o 423/2007 7 artiklan 4 kohdassa tarkoitettuun toimintaan osallistuva henkilö pyrkii tahallaan aiheuttamaan sen, että hänen toimiensa tavoitteena tai seurauksena on suoraan tai välillisesti kiertäminen. Ne täyttyvät myös silloin, kun kyseinen henkilö pitää mahdollisena, että hänen osallistumisellaan kyseisenlaiseen toimintaan on tällainen tavoite tai seuraus, ja hyväksyy tämän mahdollisuuden.

68 Edellä esitetty huomioon ottaen esitettyihin toiseen ja kolmanteen kysymykseen on vastattava, että asetuksen N:o 423/2007 7 artiklan 4 kohtaa on tulkittava siten, että

– se kattaa sellaisen toiminnan, joka on muodolliselta ilmiasultaan sellainen, että sillä ei rikota asetuksen 7 artiklan 3 kohtaa, mutta jonka suorana tai välillisenä tavoitteena tai seurauksena kuitenkin on 7 artiklan 3 kohdassa tarkoitetun kiellon rikkominen

– termit ”tietoinen” ja ”tarkoituksellinen” edellyttävät kumulatiivisesti tietoisuutta ja tahtoa, ja nämä edellytykset täyttyvät, kun sellaiseen toimintaan, jolla on edellisessä kohdassa mainittu tavoite tai seuraus, osallistuva henkilö pyrkii tahallaan aiheuttamaan kyseisen tavoitteen tai seurauksen tai vähintään pitää mahdollisena, että hänen osallistumisellaan on tällainen tavoite tai seuraus, ja hyväksyy tämän mahdollisuuden.

Oikeudenkäyntikulut

69 Pääasian asianosaisten osalta asian käsittely unionin tuomioistuimessa on välivaihe kansallisessa tuomioistuimessa vireillä olevan asian käsittelyssä, minkä vuoksi kansallisen tuomioistuimen asiana on päättää oikeudenkäyntikulujen korvaamisesta. Oikeudenkäyntikuluja, jotka ovat aiheutuneet muille kuin näille asianosaisille huomautusten esittämisestä unionin tuomioistuimelle, ei voida määrätä korvattaviksi.

Näillä perusteilla unionin tuomioistuin (kolmas jaosto) on ratkaissut asian seuraavasti:

1) Iraniin kohdistuvista rajoittavista toimenpiteistä 19.4.2007 annetun neuvoston asetuksen (EY) N:o 423/2007 7 artiklan 3 kohtaa on tulkittava siten, että asetuksen 1 artiklan i alakohdassa tarkoitetun taloudellisen resurssin välillistä saataville asettamista koskeva kielto kattaa toimet, jotka liittyvät toimintakykyisen mutta ei vielä käyttövalmiin sintrausuunin toimittamiseen Iraniin ja asentamiseen siellä sellaiselle kolmannelle osapuolelle, joka toimii asetuksen liitteessä IV tai V luetellun henkilön, yhteisön tai elimen puolesta, määräysvallassa tai johdolla ja jonka tarkoitus on käyttää kyseistä uunia ydinaseiden levittämistä Iranissa edistävien tavaroiden valmistamiseen tällaisen henkilön, yhteisön tai elimen hyväksi.

2) Asetuksen N:o 423/2007 7 artiklan 4 kohtaa on tulkittava siten, että

se kattaa sellaisen toiminnan, joka on muodolliselta ilmiasultaan sellainen, että sillä ei rikota asetuksen 7 artiklan 3 kohtaa, mutta jonka suorana tai välillisenä tavoitteena tai seurauksena kuitenkin on 7 artiklan 3 kohdassa tarkoitetun kiellon rikkominen

termit ”tietoinen” ja ”tarkoituksellinen” edellyttävät kumulatiivisesti tietoisuutta ja tahtoa, ja nämä edellytykset täyttyvät, kun sellaiseen toimintaan, jolla on edellisessä kohdassa mainittu tavoite tai seuraus, osallistuva henkilö pyrkii tahallaan aiheuttamaan kyseisen tavoitteen tai seurauksen tai vähintään pitää mahdollisena, että hänen osallistumisellaan on tällainen tavoite tai seuraus, ja hyväksyy tämän mahdollisuuden.

Allekirjoitukset